

Kunnskapsdepartementet
v/avd.dir. Audun Digerud

Dato: 15.06.2023
Arkiv: 25
[Journal]

Innspill til melding til Stortinget om profesjonsutdanningene (profesjonsmeldingen)

Norsk Ergoterapeutforbund (Ergoterapeutene) ønsker å komme med innspill til arbeidet med stortingsmeldingen om profesjonsutdanningene. Ergoterapeutene vil trekke frem betydningen av bredden av profesjoner, for å ivareta et godt tverrfaglig samarbeid i tjenestene. Vi vil også påpeke at praksis har stor betydning for fagets arbeidslivsrelevans og kvalitet i tjenestene.

Vi har organisert vårt innspill etter utvalgte spørsmål fra grunnlagsvedlegget. Vi gjengir spørsmålene og har nummerreferansen i parentes.

Svar på utvalgte spørsmål i «Grunnlag for innspel til melding til Stortinget om profesjonsutdanningene»:

Generelt

I teksten over har vi trekt opp ein del utfordringar for profesjonsutdanningane. Er de samde i at dette er sentrale utfordringar? Kva vil de eventuelt trekkje fram for å supplere eller korrigere dette utfordringsbiletet? (1)

- Ergoterapeutene er enig i de utfordringene som kommer frem av teksten i vedlegget. Det haster med et paradigmeskifte fra vektlegging av sykdom til prioritering av forebygging, mestring og deltakelse. Det trengs en tydelig styring for å sikre en bærekraftig kompetansesammensetning ved utdanningene og i samfunnet. Ergoterapeuter har kompetanse som utløser ressurser i mennesker og i samfunn, og er selvsagte aktører i dette paradigmeskifte. Det er viktig og nødvendig å sikre rekruttering til profesjoner, som ergoterapeut, som vi vet det vil bli mangel på fremover.

Korleis kan universitet og høgskular utvikle utdanningane i tråd med framtidige kompetansebehov og samfunnsendringane vi trekk opp? (2)

- For å kunne utvikle utdanningene i tråd med fremtidig kompetansebehov er det nødvendig med kontinuerlig kompetanseutvikling, tjenesteinnovasjon og kunnskapstranslasjon. Det må legges til rette for mer forskning om aktivitet og deltakelse og profesjonsrelevante temaer. Økt forskning på dette området er helt nødvendig for å innovere helse- og velferdstjenestene.

Kvalitet

Sikrar krava vi stiller til fagmiljø gjennom lov og forskrift kvalitet og relevans i profesjonsutdanningane, eller er dei til hinder for t.d. praksisretta utdanningar? (3)

- RETHOS er et viktig styringssystem som bidrar til å sikre kvalitet, relevans og likt læringsutbytte for studentene som tar samme profesjonsutdanning, på ulike utdanningssteder. Kontinuerlig evaluering av disse vil være et viktig bidrag for videreutvikling av profesjonsutdanningene.
- Det er viktig med retningslinjene som definerer sluttkompetansen for hver profesjon og som angir en minstestandard for kompetanse.
- Regelverket for praksis er viktig for studentenes rettsikkerhet og for samarbeidet mellom praksisstilbydere og universiteter og høyskoler.

Kva barrierar finst når det gjeld å tilsetje personar med fersk erfaring frå yrkesfeltet anten i delte eller heile faglege stillingar i profesjonsutdanningane? Kva kan byggje ned desse barrierane?(4)

- Det er viktig å opprettholde det faglige nivået i utdanningene. Det vil derfor være behov for relevante, fleksible utdanningstilbud på master- og PhD nivå for å styrke den faglige kompetansen på profesjonsutdanningene.

Er det utfordringar med å rekruttere personar med førstekompetanse til utdanningane og i tilfelle kvifor?(5)

- Ja, men utfordringen kan være ulik fra utdanning til utdanning. Flere av våre utdanninger opplever at det er vanskelig å få søkere som er ergoterapeuter med førstekompetanse.
Årsaker til rekrutteringsutfordringene kan være at:
- For få ergoterapeuter velger å ta høyere gradsutdanning etter endt profesjonsutdanning. For å dekke fremtidig kompetansebehov innen helseprofesjonsutdanningene er det viktig at flere går videre til mastergrad og doktorgrad.
- Ergoterapeuter får for dårlig tilrettelegging for gradsutdanning av arbeidsgiver, og får sjelden uttelling i lønn etter endt løp. Dette er en barriere for at flere skal velge førstekompetanse.
- Mange med førstekompetanse velger å bli i praksisfeltet, spesielt i spesialisthelsetjenesten.
- Lønningene innenfor akademiske stillinger er for lave. Utdanningene konkurrerer lønnsmessig mot stillinger i praksisfeltet.

Kva skal til for å bygge sterke forskingsmiljø i profesjonsutdanningane. Kva er barrierane?(6)

- Det er nødvendig å styrke finansieringsordningene innen profesjonsrelatert forskning spesielt rettet mot helsefremming og forebygging i primærhelsetjenesten, jamfør Helsepersonellkommissjonens NOU.
- Det er behov for master- og etter- og videreutdanningstilbud som er relevant for praksisfeltet og profesjonsutdanningene, og som muliggjør å kombinere arbeidsliv og utdanning.

Korleis fungerer samarbeidet mellom arbeidsliv og utdanning? Kva skal til for å få til godt samarbeid og kva barrierar finst det (10)

- En god og tett kontakt med praksisfeltet vil styrke både kvalitet og relevans i praksisstudiene. Praksisstudiene må være organisert slik at bredden i det tverrfaglige samarbeidet i helsetjenestene ivaretas. Hver profesjon har kompetanse som kompletterer de andre, derfor er det helt nødvendig å ivareta den enkelte profesjons kjernekompetanse.
- Et tilstrekkelig antall praksisplasser må sikres for å kunne utdanne nok ergoterapeuter i årene som kommer. Kompetansen er helt nødvendig i en dreining fra omsorg til forebygging. Det er også behov for en større bredde i praksisplassene, både geografisk og faglig.
- Fordeling av praksisplasser må skje på en god og rettferdig måte, slik at ikke enkelte utdanninger mangler og andre har overskudd på praksisplasser.
- Det bør i større grad være stillinger som er delt mellom utdanning/forskning og arbeidsliv. Når dette gjeres sikrer vi god kommunikasjon, faglig og praksisnær utvikling.

Kapasitet

I Utsynsmeldinga blir det fast slått at dimensjoneringa av utdanningssystemet skal bli meir i tråd med behovet i samfunnet. Det skal skje mellom anna gjennom at UH- sektoren prioriterer å auke talet på studieplassar innanfor område som er etterspurde av arbeidslivet og av dei utdanningssøkjande, og som er særleg viktige for Noreg: IKT, helse og utdanning som er nødvendig for det grønne skiftet. Korleis kan institusjonane arbeide for å sikre tilstrekkeleg kapasitet i profesjonsutdanningane? (12)

- Helsepersonellkommissjonens rapport slår fast at det er nødvendig å utdanne flere ergoterapeuter som kan bidra til at flere kan bo lengre hjemme og slik redusere omsorgsbehovet. SSB estimerer at etterspørselen etter ergoterapeuter vil øke med 87,8% frem mot 2040. Det betyr at det må utdannes langt flere ergoterapeuter i året, for å dekke behovet og dreie tjenestene. Det lave tallet på studieplasser er derfor svært bekymringsfullt. Opprettelse av flere studieplasser ved ergoterapeututdanningene må prioriteres ved utdanningsinstitusjonene, og de må finansieres.
- Det haster med et paradigmeskifte fra vektlegging av sykdom til prioritering av forebygging, mestring og deltakelse. Ergoterapeuter har kompetanse som utløser ressursene i den enkelte og samfunnet, og er selvsagte aktører i dette paradigmeskiftet. Økt forskning på dette området er helt nødvendig for å innovere

helse- og velferdstjenestene.

- Skal vi dreie tjenester jamfør helsepersonellkomisjonens rapport så må praksis og utdanning styres fra overordnet nivå for å sikre kompetansen som kan jobbe med helsefremming og forebygging slik som blant andre ergoterapeuter gjør. Vi kan ikke forvente at studiestedene skal prioritere i en ny retning, uten tydelige politisk føringer og ressurser.

Praksis

Korleis kan alle partar leggje til rette for at fleire får praksisen dei treng? (22)

- Praksis bidrar til at studentene utvikler profesjonsspesifikke ferdigheter, ferdigheter knyttet til fagets teori eller generiske ferdigheter, og kan dessuten forberede studentene mer generelt på deltakelse i arbeidslivet.
- Å ha studenter i praksis innebærer bruk av ekstra ressurser, som i større grad må kompenseres. Samtidig kan studenter være et positivt bidrag til praksisstedet og en kilde til verdiskapning, blant annet ved å bidra til ny kunnskap og faglig utvikling på arbeidsplassen. Praksis er også viktig for rekrutteringen.
- De sentrale utfordringene for profesjonsutdanninger med (mye) obligatorisk praksis slik som ergoterapi, dreier seg primært om veiledningen av praksisstudenter og å finne et tilstrekkelig antall praksisplasser som er relevante og av god nok kvalitet. Dette må sikres både i spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten.

Lærestadane og arbeidslivet er avgjerande for kvaliteten i praksisopplæringa. Kan regjeringa likevel gjere meir for at alle studentar får praksisopplæring av god kvalitet, både når det gjeld førebuingane til praksis og rettleiing og fagleg oppfølging av praksisen? (23)

- Et viktig bidrag for å øke kvaliteten i praksisstudiene vil være å gi praksisveilederne mulighet for oppdatering og kompetanseheving også innen eget fag.
- Veiledningskompetanse må få økt status og da er det en forutsetning at det frigjøres tid til praksisveiledning og til videreutdanning innen veiledning. Kravene til veiledningskompetanse blant de som har veilederansvar i tjenestene må skjerpes og etterleves.
- For at flere skal få mulighet til å ta på seg praksisveilederansvar må bedre rammer og insentiver være på plass.

Korleis kan utdanningane førebu studentane på eit yrkesliv der dei er forventa å samarbeide med andre profesjonar? (24)

- Godt tverrfaglig samarbeid forutsetter at den enkelte fagperson er trygg og bevisst på egen kjernekompetanse. Dette blir spesielt viktig når tjenestene skal utvikles og finne nye måter å fordele oppgaver på. Utdanningene må også tilstrebe tverrfaglighet i utdanning og praksis. Dette kan f.eks gjøres ved å sikre samtidighet i praksis, og oppgaver som skal løses tverrfaglig.

Kva kan motivere til å ta imot fleire praksisstudenter og bygge ut samarbeidet om utdanning? (25)

- Det er viktig å utvikle stadig nye praksis- og veiledningsmodeller som kan forbedre kvaliteten i praksis. En del av modellene kan også bidra til økt kapasitet, ved at én veileder kan veilede flere studenter, eller en gruppe veiledere kan veilede en gruppe studenter. Dette forutsetter at rammene for å kunne ta flere studenter er til stede. Plassmangel er en kjent barriere.
- For at flere skal få mulighet til å ta på seg praksisveilederansvar må bedre rammer og insentiver være på plass.
- Å ha studenter i praksis innebærer bruk av ekstra ressurser, som i større grad må kompenseres.
- Praksisplassene i distriktene må utnyttes bedre. Digitale verktøy kan gjøre det mulig å bruke kommunale praksistilbydere som er plassert lengre unna campus ved at studentoppfølgingen fra universitetene og høyskolene kan foregå digitalt. Dette vil kunne bidra til at tilgangen på praksisplasser blir bedre.

Mangfold

Har de gjennomført tiltak for å auke mangfoldet i profesjonsutdanningene? Korleis har eventuelle tiltak verka?(27)

- Ergoterapeuter er svært opptatt av mangfold, deltakelse og mestring for alle. Dette kommer frem av læringsutbyttebeskrivelsene knyttet til «inkludering, deltakelse og tilhørighet» for alle utdanningene.
- Ergoterapeutene er opptatt av mangfold og inkludering i utdanningene. Utdanningene må være inkluderende og tilgjengelig for personer med ulike funksjonsutfordringer, både blant studenter og undervisningspersonell. Et virkemiddel her kan være å gjøre utdanningsstedene, læremidlene og teknologien mer universelt utformet og digitale løsninger tilgjengelig for alle samtidig.

Vi imøtekommer gjerne henvendelser om utdypning av innspillene.
Lykke til med arbeidet!

Med vennlig hilsen

Tove Holst Skyer
Forbundsleder

Anita Engeset
Seniorrådgiver